

Slavnostni govor: 29. Pohod spominov in prijateljstva - UDIN BORŠT 2022

Govornik: Matjaž Rakovec

Datum: 27. 4. 2022

Spoštovane tovarišice in tovariši, udeleženci pohoda prijateljstva in spominov, organizatorji spominske prireditve.

Na današnji praznični dan obeležujemo spomin na partizanski odpor proti okupatorju med 2. svetovno vojno. Vojaške aktivnosti so Gorenjsko intenzivno dosegle poleti in jeseni 1942. Središče organiziranega odpora je bil prav Udin boršt. 80 let mineva dogodkov, ki jih simbolizira spominsko obeležje, ki je na poti pohoda spomina in prijateljstva. Tistega leta 1942 se je vojna vihra na naših tleh širila. Rastel je odpor. Ljudje vseh starosti so odhajali v gozdove in stopali v partizanske vrste.

Kot pišejo zgodovinski viri, tudi okupacijska vojska ni mirovala in se je trudila mlado, za njih gverilsko vojsko uničiti. O Kokrškem odredu najdemo tale zapis: »15. septembra okoli druge ure popoldne so Nemci silovito napadli. Partizani niso imeli nobene možnosti za preboj iz obroča. Tudi težko pričakovana noč ni prinesla rešitve. Zjutraj so Nemci bataljon razbili na več manjših skupin. Med streljanjem so ubili 24 partizanov, kar 33 partizanov pa so ujeli, vendar proti pričakovanju niso nobenega ustrelili. Ko je zmanjkalo streliva, sta se komandant in politkomisar ustrelila, II. bataljon Kokrškega odreda pa je bil popolnoma uničen.«

Prav dan upora proti okupatorju je vsako leto priložnost in opomin, da je ravnotežje družbe krhko. Da se vedno znova zavedamo posledic vojne. Da tudi osem desetletij ni dovolj, da razčistimo in se spravimo z vsemi travmami vojnega in poveljnega časa. V Sloveniji proces sprave še vedno traja, nekateri bi radi zgodovino napisali na novo.

Kje smo danes? Težka izkušnja druge svetovne vojne, dediščina nacizma in fašizma, ni odpravila ne vojn in ne totalnih ideologij. Še več: restavracija in nadgradnja samodržnih režimov sta v ponovnem zagonu. In, kar je svojevrsten pojav, najbolj uspevajo prav v vzhodnih državah, ki sta jih nacizem in fašizem tridesetih in štiridesetih let prejšnjega stoletja najbolj tlačila in narode želela iztrebiti.

Vojna žarišča so na različnih koncih sveta. Toda konec februarja nas je doletela vojna na mejah EU. V resnici nismo pričakovali, da bo politični oziroma interesni boj velesil za vpliv v evropskem prostoru prerastel v totalno vojno z vsem uničenjem, ki ga omogoča sodobno orožje. Nesrečna Ukrajina in njeno ljudstvo že dva meseca plačujeta strahoten davek smrti, razseljenosti, begunstva in razrušene države. Tudi v Kranju nudimo zatočišče nekaj Ukrajincem in zbiramo humanitarno pomoč. Tudi sicer med nami živijo Ukrajinke in Ukrajinci, ki so se že prej priselili in Slovenijo izbrali za svoj drugi dom.

Zato je še toliko bolj zavržno, da se na zidovih po Kranju in okolici pojavljajo grafiti s simboli in vsebino, ki slavijo agresijo na Ukrajino. S tem se ne bomo rešili strahu in negotovosti. Sproti jih v sodelovanju z lastniki objektov odstranjujemo.

Spoštovane tovarišice in tovariši, zgodovina nas uči in opominja. Čas je, da se tudi kaj naučimo. Da obrnemo tok in znanje ter tehnološki napredek uporabimo za kakovost življenja. Ne za bojne rakete in uničevanje. Tudi zato se spominjamo dogodkov druge svetovne vojne in predvsem, da se spomnimo pogumnih ljudi, ki so se uprli okupatorju, da danes tu lahko govorimo slovensko ter ohranjamo svojo kulturo. In da imamo že tri desetletja svojo državo. Kot pravi Črtomir v Krstu pri Savici: »Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužni dnovi.«

Še naprej vam želim lep današnji praznični dan in konec tedna sprostitvev ob prazniku dela.

Srečno!